

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Begrebet Angest

Citation: Kierkegaard, Søren: "Begrebet Angest", i Kierkegaard, Søren: *Begrebet Angest*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 85. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard01val-shoot-idm140698092284464/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Begrebet Angest

tion til det qualitative Spring. Forskjellen mellem Adam og det senere Individ er, at det Tilkommende for dette er mere reflekteret end for Adam. Dette Mere kan psykologisk talt betyde det Forfærdelige, men i Retning af det qualitative Spring betyder det det Uvæsentlige. Det høieste Maximum af Forskjellighed i Forhold til Adam er, at det Tilkommende synes anticiperet af det Forbigangne, eller Angesten for, at Muligheden er tabt, for den har været.

Det Mulige svarer aldeles til det Tilkommende. Det Mulige er for Friheden det Tilkommende, og det Tilkommende for Tiden det Mulige. Til begge svarer i det individuelle Liv Angst. En nøjagtig og correct Sprogbrug sammenknytter derfor Angst og det Tilkommende. Siger man vel stundom at angstes for det Forbigangne, da synes dette at stride herimod. Imidlertid viser det sig dog ved et nærmere Eftersyn, at man kun siger det saaledes, at det Tilkommende paa en eller anden Maade kommer nisyne. Det Forbigangne, for hvilket jeg skal angstes, maa staa i et Mulighedens Forhold til mig. Ængstes jeg saaledes for en forbigangen Ulykke, da er det ikke, forsaavidt den er forbigangen, men forsaavidt den kan gjentages og werde tilkommende. Ængstes jeg for en forbigangen Brode, da er det fordi jeg ikke har sat den i et væsentligt Forhold til mig som forbigangen, og paa en eller anden svingagtig Maade forhindrer den i at være forbigangen. Dersom den nemlig er virkelig forbigangen, da kan jeg ikke angstes, men kun angre. Gjør jeg ikke det, da har jeg først tilladt mig at gøre mit Forhold til den dialektisk, men derved er Broden selv bleven en Mulighed og ikke noget Forbigangent. Ængstes jeg for Straffen, da er det kun saasnart denne bliver sat i et dialektisk Forhold til Broden (ellers bærer jeg min Straf), og da angstes jeg for det Mulige og det Tilkommende.

Saaledes ere vi atter komne hen, hvor vi vare i Cap. I. Angst er den psykologiske Tilstand, der gaaer forud for Synden, kommer den saa nær som mulig, saa angstende som mulig, uden dog at forklare Synden, der først i det qualitative Spring bryder frem.

I det Øieblik Synden er sat, er Timeligheden Syndighed*. Vi sige

* Af Bestemmelsen Timelighed som Syndighed følger igjen Døden som Straf i dette er et Avancement, hvis Analogie man, *a priori*, kan finde den, at selv i Forhold til det udvortes Phænomen forkynder Døden sig i samme Grad forfærdeligere som Organismen er fuldkomnere. Medens saaledes en Plantes Døen og Fornadens udbredet Vellygt næsten lølger end dens krydrede Aande, forpøster derimod et Dyrs Fornadnen

ikke, at Timeligheden er Syndighed, ligesaa lidet som at Sandseligheden er Syndighed, men idet Synden er sat, betyder Timeligheden Syndighed. Derfor synder den, der blot lever i Øieblikket som Abstraktion fra det Evide. Havde Adam, at jeg skal tale accommodationsvis og daarligere, ikke syndet, da var han i samme Øieblik gaaet over i Evigheden. Saastart derimod Synden er sat, hjælper det ikke at ville abstrahere fra Timeligheden, ligesaa lidet som fra Sandseligheden*.

§ 1.

Aandløshedens Angst

Naar man betragter Livet vil man snart overbevise sig om, at om det Udviklede end forholder sig rigtigt, at Angst er den sidste psykologiske Tilstand, ud af hvilken Synden bryder ved det qualitative Spring, dog hele Hedenskabet og dets Gjentagelse indenfor Chri-

Luffen. I en dybere Forstand gælder det, at jo højere Mennesket anslaaes, desto forfærdligere er Døden. Dyret døer egentlig ikke; men naar Aanden er sat som Aand, da viser Døden sig som det Forfærdelige. Dødens Angst svarer derfor til Fødselens Angst, uden at jeg dog derfor her vil gjentage, hvad der tildeels sandt og tildeels kun aandrigt, tildeels begejstret, tildeels letsindigen er sagt om, at Døden er en Metamorphose. I Døds-Øieblikket befinder Mennesket sig i Synthesens yderste Spidse, Aanden kan ligesom ikke være tilstede, thi den kan ikke døe, og dog maa den væste. Iu Legemet maa jo døe. Den hedenske Anskuelse af Døden var, – ligesom dens Sandselighed var mere naav, dens Timelighed mere sorgløs, – mildere og tækkelygere, men manglede der Høieste. Man lese Lessings skønne Afhandling om, hvorledes den antike Kunst fremstillede Døden, og man kan ikke negte, at man bliver væmmelig, hyggeligt bevæget ved Billedet af denne sovende Genus, eller ved at betragte den skønne Houdelighed, med hvilken Dødens Genus bøier sit Hoved og udslukker Faldet. Der er, om man saa vil, noget ubeskriveligt Overtalende og Fæstende i at betroe sig til en saadan Fører, der er forsonet som en Erindrings, hvort der Intet erindres. Men paa den anden Side er det dog igen uhyggeligt, at følge denne cause Fører, thi han skuler Intet, hans Skikkelse er intet Incognito, som han der er, saaledes er Døden, og dermed er det forbi. Der ligger et uundgrueligt Væmmod i, at denne Genus med sin venlige Skikkelse bøier sig over den Døende, og med Aanden af sit sidste Kys udslukker den sidste Livsgnut, medens det Oplevede lidt efter lidt allerede er forsvundet, og Døden bleven tilbage som den Heumæghed, der selv uforklaret forklarede, at hele Livet var en Leeg, hvor det endte med, at Alt, det Største som det Mindste, gik ud som Skolebørnene, og tilsidst Sjelen selv som Skolemesteren. Men da ligger der ogsaa Tilintetgørelsens Strømhed i, at det Hele kun var en Barneleeg, og at nu er Leegen ude.

* Hvad her er blevet udviklet kunde ogsaa have fundet sin Plads i Cap I Dog har jeg valgt at sætte det her, fordi det nærmest leder hen til det Følgende